Сшиток 59

Ціна 15ц. 10 за $1.25

ДО НАБУТЯ У ВСІХ КНИГАРНЯХ

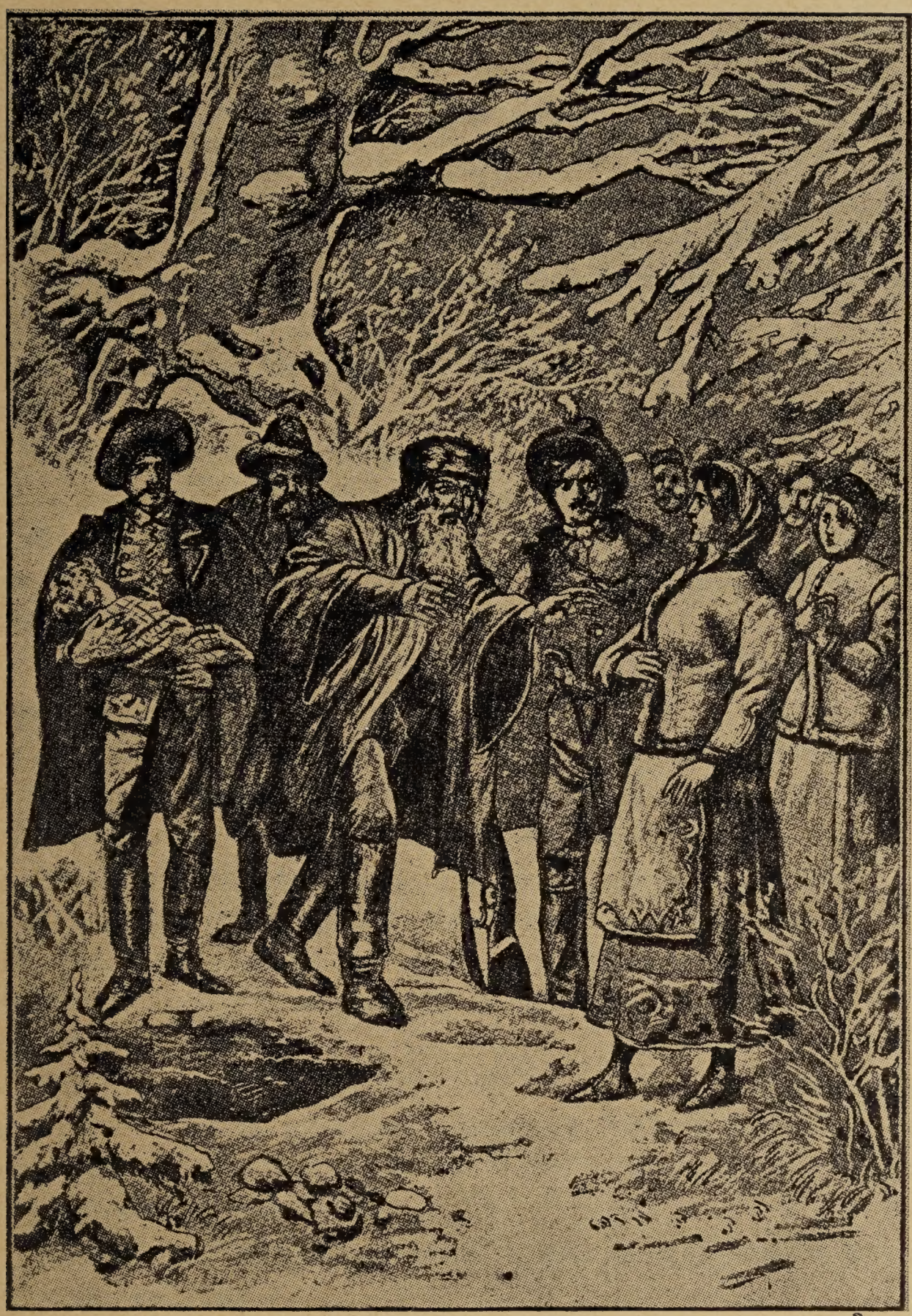

Старий мущина підбіг напроти незнакомої.

— Ради Бога, пане лікарю, спішіть ся! Мис Меґґі Гортон тяжко захоріла!

— Що стало ся? — спитав лікар. — Адже-ж не було так зле із нею!

— Вона вмирає! Лежить на землї, блїда як смерть! Мистер Гортон в розпуцї. Маю повозку — їдьмо сейчас.

Лікар підійшов до слуги і, пильно глянувши на нього, спитав:

— Джек, чи ви знаєте, що є причиною хороби панночки?

Той заперечив головою.

— Нї, пане лікарю! Нїчого не знаю! Пів години тому, мистер Гортон приказав чимскорше приготовити річі до від'їзду й сказав, що в опівночі від'їдемо поспішним поїздом із Прешбурґа!

— Що?... Він хоче виїхати? — кликнув Гаґерс вельми счудуваний.

— Так є, пане лікарю! Се прийшло дуже нагло, але я вже привик до сього. Часто бувало, що мистер Гортон нагло рішав ся і нагло відкликував своє рішенє.

Ось я почав звязувати річі, коли се почув дзвінок із кімнати панночки. Коли я туди побіг, застав панну на підлозї. Виглядало менї, що вона була зовсїм мертва, а пан приказали помогти перенести її на ліжко. Опісля, по приказу, я поїхав сюди.

Доктор Гаґерс задумав ся. Чогоб то Американець так нагло задумав виїхати? Чи може цїла та хороба була наслїдком тої постанови? Чи може прийшло до сварки між батьком а дочкою?

Здавало ся йому, що отсе прийшла для нього хвиля рішучого виступу.

— Пане лікарю! — кликнув Джек нетерпляче, принаглюючи до від'їзду.

Гаґерс глянув на нього і сказав:

— Не бійте ся! Нема нїякої небезпеки. Поки поїдемо, скажіть менї одно: Чи знаєте що небудь про зносини вашої панни із Гартманом?

Джек всміхнув ся.

— Так, пане лікарю, але знаю, що мистер Гортон є иншої думки про сю справу, як мис Меґґі.

— Ось бачите, Джек — щоб мис Меґґі привернути до здоровля, треба переконати Гортона, щоб був тої самої думки, що його дочка. Думаю, що до того найкраща тепер пора.

Вважайте, що вам скажу. Ось, маєте Гартманову адресу. Підчас, коли я буду збирати ся, ви поїдьте за ним та привезіть його сюди. В дома, коли вам скажу: принесіть лік — ви приведете тоді Гартмана! Чи зрозуміли мене?

— Так, пане лікарю — потвердив Джек. — Знаю, що думаєте!

— Тим красше — сказав доктор Гаґерс — спішіть живо!

В десять хвилин пізнійше Джек заїхав перед Гартманове мешканє і постукав у двері.

Гартман тільки що перед хвилею вернув домів та аж жахнув ся, коли побачив Джека.

— Джек! Ради Бога . . . хто вас післав?

— Доктор Гаґерс! — відповів — але не допитуйте довго, на долині жде повозка. Маєте їхати зі мною!

— Я маю з вами їхати? . . . Куди?

— До лікаря! Але живо, нема коли ждати!

Гартман вийшов за послугачем наче приголомшений. В дорозі старав ся витягнути від Джека, що стало ся і що те все малоб означати.

Однак нічого не міг допитати ся.

Доктор Гаґерс вже ждав на них при брамі своєї камениці.

— Но і як? — спитав вже із далеку.

— Гаразд, пане лікарю!

— То їдьмо в імя Боже! — кликнув лікар, сідаючи в повозку.

Візник пігнав вперед.

Доктор був мовчаливий. Сказав Гартманови, що мис Меґґі тільки зімліла та що її батько за ним післав.

— Може вдасть ся нам наш намір здійснити — додав. — Але не радійте завчасу!

От, спинила ся повозка перед готелем. Джек втворив дверцята і доктор Гаґерс вискочив на хідник.

Памятайте Джек, що я вам наказав! — ще раз остеріг доктор та увійшов до готелю.

Мистер Гортон вже самий не знав, що почати: бігав по кімнаті, та що хвилї підходив до вікна.

Знова тяжко сїв на крісло побіч Меґґі, коли се зачув через втворене вікно гуркіт заїзджаючої повозки.

Скочив, наче з'електризований, й живо підійшов вперед. Стрінув лїкаря вже при сходах.

— Слава Богу, що ви приходите! — кликнув із полекшою.

Лїкар подав йому руку та увійшов із ним в кімнату хорої.

Взяв дївчину за руку та послухав битє живчика, відтак похилив ся над нею й підняв одну повіку.

Меґґі вже дихала, хоч ще дуже тяжко. Її очі наче мракою зайшли, а лице було смертельно блїде.

Оглянувши хору, звернув ся до Американця і сказав:

— Скажіть менї, прошу, як се стало ся. Чим то ваша дочка так знервувала ся? Але скажіть прошу зовсїм отверто, пане Гортон, бо від сього все залежить! — додав поважно.

Мистер Гортон зніяковів й очі спустив в долину. Пригадав собі остережене лїкаря, щоб стеріг її перед наглим зворушенєм, а тимчасом він самий викликав се нещастє. Врештї таки зовсїм щиро й отверто розповів лїкареви, як прийшло до того нещастя.

Доктор Гаґерс мовчки прислухував ся, відтак спитав:

— А чому то ви наважились виїхати, мистер Гортон? Що вас присилувало до так наглого рішеня? Не хочу мішати ся у ваші особисті справи, але, здаєть ся менї, і ви самі бачите, що повинні бути отвертим зі мною.

Але мистер Гортон мовчав.

Що могло доктора обходити із якої причини він хотїв із відси виїхати? Що сей виїзд міг мати спільного із здоровлєм його дочки?

— Ваша мовчанка потверджує мої здогади, мистер Гортон! — знова відозвав ся доктор. — Колиб инакше, ви би не зволїкали із відповідю.

Мушу вам сказати всю правду, хоч вона дуже прикра. Здоровлє вашої дочки вельми загрожене. Бачите, як довго тріває обезтямленє — а все залежить від того, коли прочуняє. Коли отямить ся, є надія, що виздоровіє, коли-ж нї, нї за що не ручу. В найкрасшому разї мусите

сповнити всї її бажаня, бо хочби найлекший спротив може все попсувати.

Ви знаєте, о що їй ходить, пане Гортон? Наколи хочете вздоровити своє дитя, то мусите забути про свої інтереси а лиш про дочку думати. В противному разї се булоб найбільшим самолюбством, яке тяжко на вас пімстило би ся.

Кажу вам се, як лїкар, якого обовязком є звернути вашу увагу на наслїдки вашого поведеня. Крім сього ще остерігаю вас як приятель, що співчуває так вам, як і вашій дочцї. Питаю вас отже ще раз: Чому то ваша дочка зімлїла?

Мистер Гортон тяжко впав на крісло й голову звісив у низ. Зажурив ся — дотепер ще і не догадував ся, що стан здоровля його дочки так поважно загрожений.

Мав тепер рішити ся: або позволити на вінчанє дочки із Гартманом, або бути готовим і на смерть своєї дитини!

Що-ж мав тепер почати?

Хочби й рад був тому, не міг згодити ся на звінчанє із Гартманом, бо вже давно приобіцяв дочку другови свойому Бейкерови. А хочби і на се не зважав, то звідки міг мати запевненє, що Меґґі буде щасливою із Гартманом, що був нїчим й нїчого не мав? Хто може заручити, що його жертва не буде безхосенною?

Із другої знова сторони — як гірко йому глядїти на то повільне завмиранє власної дитини!

Здрігнувсь на саму згадку про се й несміло глянув на приглядаючого ся йому лїкаря.

Гаґерс відчував, що дїєть ся в його серцю і, поклавши свою руку на його рамени, сказав:

— Пане Гортон, ходить тут о здоровлє, щастє і житє вашої дитини. Чи можете ще зволїкати?

Ті щирі слова подїлали на Американця. Рухом голови попросив його сїсти побіч себе і розповів тодї про відносини Меґґі до Гартмана і як він сьому противив ся.

Визнав також, що Меґґі зовсїм не вірила в його лїкарське знанє та впевняла все, що він зовсїм не пізнав ся на її хоробі, бо всї її терпіня є духові а не тїлесні.

— Таке супрожество не може бути щастєм для Меґґі — закінчив. — Крім того, вона вже майже заручена, а її

будучий чоловік є вельми богатий та запевнить їй гарне житє та спокійну будуччину.

— Коли вам о маєтки ходить, то зовсім що иншого! — перебив лікар. — Однак мені здаєть ся, справа є зовсім відмінною! Коли своєї дочки не віддасьте за Гартмана, то і за пана Бейкера вона не вийде, бо він напевно не схоче недужої, вічно сумуючої дівчини.

Бачу ваш блуд, пане Гортон, а однак, коли ви дальше...

Не скінчив, бо зачув якийсь шелест — се хора ворухнула ся на свойому ліжку.

Сейчас підійшов до неї. Але вона лиш головою звільна ворухнула, а очі все ще мала заперті.

Гаґерс кивнув на Американця і шепнув до нього:

— Мистер Гортон, приходить рішаюча хвиля. Дочка ваша вже приходить до тямки а дальше її здоровлє залежить зовсім від вас.

Із уст хорої дало ся чути глубоке зітхненє, а в хвилю пізнійше Меґґі втворила очі. Найперше глянула на стелю, потім підняла руку й нею потерла чоло й очі.

— Що стало ся зі мною? — шепнула й глянула на лямпу. — Чому я в ліжку... в убраню?

Не діставши відповіди, замовкла й глубоко задумала ся.

— Чи може то сон? — знова промовила по хвилї. — Здаєть ся, я сиділа при столї — прийшов батько...

Нараз підняла ся й сївши на ліжку, повела очима по кімнатї.

Не доглянула обох мущин, що в хвилю пробудженя в темний куток сховали ся і звідтам їй приглядали ся.

— Так, так — знова почала — батько сказав, що їдемо із відси...

Почала в голос плакати.

Раз-на-все виїхати із відси? Мій Боже! Чи вже й Ти не маєш милосердя надімною? Розлуки із ним не переживу!

Фільку! Фільку! — ридала в голос та в розпуцї. — Чому ти не прийдеш менї на поміч.

Знаю, що се менї смерть принесе, бо я того не пережию!

Чому-ж батько так немилосерний та мойому щастю противить ся?

Ні! Для мене нема иншого щастя.

Мій Боже, мій Боже! Змилосерди ся надімною!

Доктор Гаґерс, що стояв побіч Американця, чув, як той здрігнув ся. Видно, в його серцю ще не зовсім завмерло милосердє. Знаючи, що від сьої хвилї все залежить, тому підійшов до Гортона і шепнув:

— Рішайте ся сейчас, пане Гортон! Бог ласкавий для вас... доля вашої дитини ще у ваших власних руках! Не отягайте ся — за годину вже може бути запізно!

Із лиця Американця можна було вичитати внутрішню боротьбу. Але се лиш кілька хвилин трівало. Зітхнувши глубоко, Гортон випрямив ся і здавленим голосом промовив:

— Нехай так станеть ся, пане лїкарю! Зроблю все, чого бажаєте від мене! Ратуйте моє дитя!

Докторови наче тягар впав із серця. Стиснув руку Американцеви і сказав:

— Перейдім у вашу кімнату! Красше буде, коли ваша дочка нас тепер не побачить, а решту оставте менї!

Мистер Гортон мовчки пішов за лїкарем. Вернувши у свою кімнату, впав на крісло й закрив лице руками. Не завважив того, що також і слуга, Джек, був в кімнатї.

Але лїкар його побачив: дав йому знак, після чого Джек вийшов.

Та незабаром вернув із Гартманом, а доктор Гаґерс, що вийшов їм на стрічу, казав обом заждати в передній кімнатї. Самий же увійшов у спальню молодої дївчини.

Вона навіть не відвернула голови, коли почула, що втворив хтось двері. Доперва, коли лїкар станув побіч ліжка та заговорив до неї, вона підняла на нього свої великі очі.

— Як маєте ся? — спитав, весело простягаючи до неї руки.

Меґґі поздоровила його і сказала:

— Я зімлїла, пане лїкарю! Я так знесилена!...

Доктор жартівливо покивав пальцем до неї, кажучи:

— Колиб ви були послухали мене й лежали в ліжку, як се я приказав вам, було би не прийшло до сього!

Молода дївчина сумно заперечила головою.

— Ні, тут зовсім инша причина! — сказала і не скінчила, немов надумуючись чи має все сказати; по часї доперва знова почала:

Скажу вам всю правду! Мій батько хотїв чимскорше виїхати, а я...

— Ви противили ся тому! — доповнив Гаґерс. — Але чому? Що вас тут придержує? Ви-ж сказали батькови, що я на вашій хоробі не пізнав ся, значить — вам не ходило о се, щоб я вас дальше лїчив...

— Бо се і правда — ви не пізнали ся на моїй хоробі! — кликнула живо. — Я певна, що ви не знаєте, що її причиною! Менї нїякий лїк не в силї помогти!...

Одинокий тільки батько поміг би менї! Він один знає чим би міг мене вздоровити, але мимо всього не дасть свойого призволу на се, щоб Гарт...

Почервонїла і нескінчила, а очі спустила в долину. Не могла запанувати над своїм почуванем і в голос заридала, закривши лице руками.

Незначна усмішка пробігла по лицї лїкаря. На пальцях підійшов до дверий, які тихо втворив і кивнув на Гартмана. Втягнув його у кімнату, самий же подав ся за двері а ті запер за собою.

Меґґі зісунула руки з лиця та мимохіть глянула до дверий.

Заглянувши Гартмана, вона широко втворила очі із великого дива.

Се хиба не було дійсністю! Се тільки сон! Се певно лиш привид тому, що все про нього думала!

— Меґґі! Меґґі, моя голубко!

— Дївчина схопила ся, а Гартман прибіг до неї із криком радости, а вклякнувши побіч її ліжка, почав її голубити та цїлувати.

Через кілька хвилин панувала тяжка мовчанка; Меґґі сперла свою голову йому на грудь, а слези безперервно по її лицях спливали.

Нарештї підняла голову і глянула йому в очі.

— Фільку! — зойкнула. — Мій Боже, чи се дійсно на яві? Чи се правда? Ах, якже я тужила за тобою!

Потерла чоло рукою і, немов до себе, говорила:

— Мій Боже, що стало ся? Перед хвилею був тут лї-

кар, а тепер — Фільку, скажи мені, ради Бога скажи, звідки ти тут взяв ся?

Але поки ще міг відповісти, увійшов мистер Гортон в товаристві Гаґерса.

Меґґі схопила ся і крикнула, витягнувши обі руки йому на зустріч.

— Батеньку! Дорогенький батеньку!

Американець приголубив свою дочку, а по дрожачому лици слід було, як сильно був схвильований. Але зрівноважив себе і тремтячим голосом промовив:

— Тому панови — тут вказав на лікаря — маєш подякувати, Меґґі! Він бо вишукав сей лік. Він, красше від мене, пізнав причину твоїх терпінь і твоя вдяка йому належить ся.

Молода дівчина із сльозами в очах витягнула руки до лікаря, а батько приступив до Гартмана і сказав, поклавши йому руку на рамени.

— Сю жертву я роблю задля своєї дочки, але і се під одним лиш услівєм: Думаю, що Меґґі вам мусіла сказати про се, що вона вже майже заручена. Свойому другови Бейкерови я приобіцяв, що Меґґі вийде за його сина. Коли вона вже настільки прийде до себе, що подорож не буде їй шкодити, вернемо до Америки, а ви, розумієть ся, поїдете із нами також. Зроблю все, що тільки буде в моїй силї, щоб мойого друга вговорити, щоб відступив від згоди, яку ми спільно уложили — але не ручу, що по мойому стане.

— Мистер Бейкер певно відступить! — кликнув Гартман. — Наколи дізнаєть ся, що серце Меґґі до мене належить, то хиба не буде її силував...

Американець незначно всміхнув ся.

— Чи думаєте, пане Гартман, що він відступить?... Можемо надіяти ся, і я того бажаю задля Меґґі і задля вас, але се нічого певного!

Коли Американець відвернув ся, Меґґі притягнула Гартмана до себе і шепнула:

— Не жури ся тим, Фільку! Наколи батько дав свій дозвіл, то вже і постараєть ся о те, щоб мистер Бейкер відступив! Коли ми до тепер перемогли тяжчі противности, то дальше вже нема нічого неможливого. Правдива

любов завсїгди виходить побідно із найбільших трудностий.

Нараз доктор Гаґерс підійшов до врадуваної дївчини.

— Но, і як, мис Гортон, чи не думаєте, що я пізнав ся на вашій хоробі та добрий лїк на се знайшов?

Меґґі не дала йому дальше говорити, а сердечно вхопила за руку. Нї слова не сказала, але її очі потвердили, що він був саме добрим лїкарем для неї.

РОЗДІЛ CLXXIX.

ГРІМ ІЗ ЯСНОГО НЕБА.

Ми оставили Волдінґа в каварнї, де він, після виходу Солмсберґа, ще якийсь час хотів остати. Але перед бистрим його оком не уйшло се, що той незнакомий, що так пильно їм приглядав ся, вийшов сейчас за Солмсберґом.

Він зараз занюхав небезпеку і приступив до вікна, із якого з поза фіранок міг незамітно на вулицю поглянути.

Раз тільки глянувши, пізнав, що його здогад був правдивий. Той незнакомий нараз приступив до Солмсберґа і руку поставив йому на рамени.

— За щоб то Солмсберґа арештовано?

По хвилї подумав, що не час тепер на здогади та що найвисший час подумати про власну шкіру.

Живо вхопив палицю і капелюх і вийшов бічними дверми.

— Тому Солмсберґови нема що довіряти! — воркнув, вибігаючи на вулицю. — Він облудний, нещирий! Але я досить осторожний, щоб на його приязнь спускати ся!

Всміхнув ся злобно і пігнав дальше та не в напрямі до свойого мешканя, але в противну сторону, щоб не попасти в руки поліції, коли-б за ним поспішила.

Старав ся тільки, щоб себе вратувати, не думаючи зовсїм про Солмсберґа.

Пощастило йому. Перед брамою міста стрінув якийсь порожний віз, а згодившись із візником, сів і опустив Прешбурґ.

Нарочно не виїхав зелїзницею, вважаючи, що возом безпечнїйше. На щастє мав ще троха гроший при собі, щоб бодай перші видатки покрити.

Хоч Солмсберґови не вірив, а в послїдних часах відносини між ними навіть досить напружили ся, то однак зразу було йому якось досить немило, а то навіть прикро самому в світ вибирати ся.

Не знав, куди саме звернути ся, але подумав, що найбезпечнїйше буде таки у великому містї, де згубить ся серед натовпу людий і тому рішив вибрати ся до Відня.

Не було се легко, бо вже троха забув про своє ремесло а на новому місцї тим більше ще чув ся непевним.

— Встидай ся, Волдінґ! — немов дорікав собі. — Чому то з тебе такий боягуз зробив ся?

Почав вмавляти в себе відвагу, та на велике своє негодованє побачив, що й убранє його було зношене, хоч слїд було на ньому колишню претенсіональність, а се тимбільше звертало підозрінє на нього.

Свідомість того відобрала йому самовпевненє та відвагу із якою він завсїгди втискав ся поміж богачів.

З'єднавши собі увагу вибраних жертв, він, як один із первородних обманців, вмів якнайбільше користи із того для себе витягнути. Але тепер крутив ся вже кілька днїв і нїчого не міг для себе підобрати. Почав вже тратити відвагу і тремтїв на згадку про нужду, яка його чекала.

Продавав цїннїйші річі, як: годинник, перстенї, і дещо другого, та проїдав ті гроші, що за них діставав. Дуже журив ся, що прийдеть ся дальше робити.

З часописий дізнав ся, що Солмсберґ не лиш самий попав у вязницю, але і його ще зрадив. То-ж треба було осторожно поводити ся.

Почав вже потроха голодувати, а се ще більше його пригноблювало. Похудїв так, що убранє вже звисало. Коли глянув в зеркало — а се часто трафляло ся, бо хоч був вже старцуном, то однак все ще богато думав про себе — сумно потрясав головою і таки добре журив ся.

Одного разу мав нагоду прислужити ся одній вдовиці, а вона так подобала собі його поведенє, що до своєї хати запросила.

Волдінґа не треба було два рази до сього припрошувати, а другого дня вже знав, що його нова знакома є вдовицею по вельми богатому різнику.

Він міркував: Може се Бог самий таке щастє йому зсилає і то в хвилину найбільшої біди. Зареготав ся на згадку про се, що міґби стати чоловіком товстої різнички та в неділю по Пратері проходжувати ся із нею. Але все таки ліпше стара, як з голоду примирати. Колиб ще вдало ся намовити її, щоб продала своє підприємство та жити згодила ся з процентів та готівки, то оплатилоб ся і не на одно глядіти через пальці.

І ось: одної днини вистроїв ся як лиш міг, щоб принаднійше виглядати, і пішов до своєї вибраної.

Округле, товсте лице добрячої женщини блиснуло радістю, коли побачила Волдінґа так прибраного. Вважала його великим паном й приняла його, як лиш могла найприхильнійше.

Волдінґа аж в горлі задусило, коли увійшов до її сальону, так сильно там воняло камфорою та нафталіною. За те, коли глянув на стіл, заложений всячиною, забув про все а слина так і напливала до уст на самий вид крихкої шинки та принадно уложеної мішанини.

Міг вже раз від довшого часу до сита наїсти ся.

Сів вигідно на мягкій, гачкованими покровцями застеленій канапі та почував ся наче у Бога за дверма. Що правда, вид самої хазяйки троха ділав йому на нерви, але користи, які міг мати із того знакомства, наказували йому не на одно не звертати уваги.

Їда знаменито смакувала йому а гостинна хазяйка аж сіяла із радости. Гість сей видавав ся їй вельми панськовитим, за кождим разом звертав ся до неї „пані добродійко" а се дуже скоботало її уха.

А як гарно він їв... Мала для нього велику пошану, а коли ще в часї розмови згадав про свої посілости на Угорщині, то вже прямо не знала, що почати.

Який же він був ввічливий для неї, як споглядав на неї!... Прямо багрянець один за другим заливав їй лице, оскілько і так червоне її лице на се позволяло і вона

встидливо за кождим разом спускала очі в долину. Чейже не можна знати...

Ах, коби то її знакомі про се знали!...

Волдінґ прикусував уста, щоб не зрадити себе усмішкою, яка мимоволї сунулась йому на уста.

В часї розмови сказав, що у Відни остає тільки ради приємности, а однак почуваєть ся дуже самітним, бо майже нікого тут не знає.

Товстопуза різничка глянула на нього мноважливим поглядом і так сердечно припрошувала його частїйше заходити, що він мусїв приобіцяти вскорі знова навідати ся.

Відходячи бувби дуже радо забрав зі собою все те, чого не міг з'їсти, але се не годило ся так великому панови робити.

Коли, пращаючись, поцїлував в руку свою добродїйку, вона так сердечно здавила його руку, що він мало не крикнув із болю.

Щасливий вертав домів і в думцї представляв вже себе богатим чоловіком. Тепер лиш ходило йому о се, щоб справу зручно взяти в руки та удержати її в тій вірі, що він дїйсно має посїлости на Угорщинї.

Чимскорше хотїв довести до вінчаня; після того його будучність булаб зовсїм забезпечена. Коли-ж колись спитає про ті посїлости, то скаже, що згоріли — думав, всміхаючись самий до себе.

Повний жолудок додавав йому відваги та охоти до дїланя. Духом буяв по висотах.

Другої днини пішов знова до панї Гелтлайн — так звала ся його вибрана — але аж здрігнув ся, побачивши її.

Вийшла напроти із закоченими рукавами і доперва мусїла обмити руки, щоб із ним звитати ся.

Але він вдавав, що дуже то цїкавить ся нею, поцїлував її в руки і чинив ся вельми ввічливим.

Панї Гелтлайн дуже радїла із тих відвідин, і, скинувши запаску, повела його у свою власну кімнату.

Посадила його на витертій цератовій канапі і в часї розмови показала портрет небіщика чоловіка, що був так так добрим чоловіком, що аж на руках її носив.

Він поглянув на той портрет із вдаваним зворушенєм, а очі небіщика, здавало ся, говорили до нього:

„Ти заволоко, хочеш обманити мою стару та пропутати мої тяжко запрацьовані гроші!"

В часї розмови дізнав ся також, що небіщик Гелтлайн любив часами забогато напити ся а тодї для своєї старої не дуже то чутливим ставав. Із межи слів дослухав ся, що вона досить рівнодушно поставила ся до його смерти та що жалоба по небіщику не так то щирою була. Навіть слези, які бачив в її очах, коли про се говорила, не переконували його нї в чому.

Волдінґ аж свобіднїйше відітхнув, коли вона перестала говорити про свойого небіщика. Тодї самий почав зітхати та очима до неї завертати та знова почав нарікати на свою самотинність.

Панї Гелтлайн значучо глянула на нього. Їй дуже подобало ся, що так богатий чоловік та ще з такою огладою до неї наближав ся. А вже незмірно щасливою вважала себе, коли він взяв її за обі руки, та впевняв її, що самий бажав би бути на місцї небіщика.

Почала йому висказувати все, що їй долягало на серцю, а він слухав її жалїсних скарг із напруженою увагою та вдаваним зацїкавленєм.

— Ах, ви того і не знаєте, пане Байтін — під таким назвиском він представив ся вдові — скілько то прикростий має чоловік в бизнесї, особливо коли його провадить самітна женщина....

Я-б радо все попродала, але бачите, я так привикла до того дїла, що хиба розхорілаб ся без нього.

— Ваша правда, панї добродійко! — потвердив Волдінґ. — Ви ще за молоді, щоб йти цїлком на спочинок! Инша річ, колиб ви ще вдруге схотїли віддати ся! Тодї малиб свою хату, хазяйство і чоловіка, з яким моглиб вибрати ся в подорож та до схочу забавити ся. Се булоб зовсїм що иншого!

— Ах, так — зітхнула й сердечно на нього поглянула — колиб я віддала ся, тодї...

Волдінґ подумав, що саме добра нагода для нього і сказав:

— Думаю, панї чимало мають женихів, чи не так?

— А вже-ж! Кождого дня моглаб вийти за иншого, колиб лиш хотїла. Але се поважна справа, то треба добре поперед роздумати, щоб не впасти в яке нещастє!

— Правда ваша, пані добродійко! Осторожність не пошкодить — потвердив Волдінґ. — Треба найперше пізнати чоловіка, з яким звязуєтесь на ціле житє! Я, наприклад, так вам із цілого серця добра та щастя бажаю, але, я чужиниця, бою ся навіть наближити до вас. Хочу, щоб ви мене, пані, найперше пізнали і могли мені довіряти...

— О, пане Байтін!...

— Бачите, пані, я богатий і на гроші не потребую зважати. Мені ходить лиш о прикмети серця і духа, які є підставою щасливого подружа!

Тут замовк і допитливо глянув на спаленіле її лице.

— О Боже, пане Байтін! Адже-ж я зовсім проста собі жінка, а ви такий елеґант. Що-ж би ви почали зі мною? — зойкнула, чимало тим зажурена, але рівночасно із її очий била радість та вдоволенє.

— Се якраз, що я люблю! — сказав старий брехун. — Жінки хочу для себе, після вибору мойого серця — о світ не дбаю. Я жив довго між людьми у світі, але доперва тут, у вас пані, я знайшов те, чого шукав!

Ви є жінкою, що буде мене розуміла. Маєте шляхотне серце — се вам зараз із очий пізнати. О, колиб я мав стільки відваги, щоб о вас старати ся, як щасливим я почував би себе тоді!

Чи буду міг частійше приходити, щоб ви могли мене пізнати? Я сподію ся, опісля ви оцінилиб і полюбили би мене.

Пані Гелтлайн впевнила його, що їй буде дуже мило, коли він лиш прийде. Прямо одурманіла зі щастя. Просила його, щоб як найчастійше приходив і бажала, щоб її знакомі чим скорше про се дізнали ся.

Як же завидувати муть їй того щастя!...

В думці укладала собі чудесні пляни на будуче а сим щастєм так раділа, що й забула подати йому щось до їдженя.

Волдінґ був голодний, аж в животі гуркотіло, а тут мусів милими словами їй вгоджати та очима її ласкати.

Для нього були се пекольні муки, але мусів вдавати закоханого. Голодний і домів пішов.

По його відході пані Гелтлайн прямо не знала, що робити із радости та щастя. Розманіжилась мов молоде дівча.

Підійшла до зеркала й почала приглядати ся своїй красі.

Другої днини, приготовляючись на його приняте, почала прибиратись та підмальовувати. Хоч вже 45 літ мала, то однак її серце товкло ся так живо та напрасно, як у тої 18-літної дівчинки, що на перший баль збираєть ся.

Приготовила знамениту вечеру а його прибутя прямо не могла діждати ся.

Волдінґ, прийшовши, сейчас доглянув богато заставлений стіл, а се йому ще веселости додало.

Їв та пив за десятьох, не забуваючи при сьому і на любощі. Розказував своїй вибраній про тугу свойого серця та про велику любов і рішивсь цілу справу сього вечера довести до кінця.

Хотів чимкорше усталити день вінчаня, щоб вже раз перестати голодувати. Наповнивши свій жолудок пішов приступом до серця пані Гелтлайн, а щастє йому посприяло.

Після коротких освідчин, розманїжена вдовичка сказала остаточно своє „так" та „амінь".

Волдінґ врадуваний обіймив її та поцілував в уста

Славно! Діпняв своєї цїли і вся його журба та недостатки враз скінчать ся!

— Одно лиш услівє мушу тобі поставити, коханий Даґберте! — сказала радістю сіяюча наречена. — Тут, недалеко із відси, маю брата і його хотїлаб я про все звідомити, бо без його призволу я не хотїла би нї заручуватись, нї вінчати ся. Він є столярем і дуже порядним чоловіком!

Волдінґ скривив ся.

То сей столяр мав би рішати про його долю?!...

Але що-ж мав робити? Мусїв надробляти гумором, вдаючи, що будучим шурином дуже радїє.

Пані Гелтлайн обіцяла, що таки зараз ще напише до брата і вона певна, що він зможе впорати ся, щоб за кілька днів прибути вже до Відня.

Волдінґ сим зажурив ся.

Може безсторонний погляд брата буде бистрійший від засліплених любощами очий жінки, яку остаточно і не тяжко було обманити.

Се могло ще досить погано для нього скінчити ся!

В три дні пізнійше вельми радіючи повідомила його наречена, що брат заповів свій приїзд на слідуючий день.

Волдінґ прибрав ся як лиш міг, щоб тільки приподобати ся будучому шуринови.

За останні ще гроші позичив собі порядне убранє та пішов, щоб братови своєї нареченої представити ся.

І пані Гелтлайн зраджувала великий несупокій. Вона богато покладала ся на рішенє брата, тимбільше, що він був одиноким найблизшим її свояком, до якого мала ще довірє.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Вона представляла собі, які то великі очі зробить її брат, коли вона представить йому пана Байтіна, як свойого нареченого.

„Ні, Ґусто, я вже не думав, що таке щастє може тебе стрінути!" — вона духом прочувала такі його слова і раділа із того.

Вона так дуже раділа прибутєм брата і так була своїми думками занята, що навіть не доглянула незвичайного розсіяня свойого нареченого.

Товсте її лице сіяло із радости. Се-ж бо після так довгих терпінь прийшла радісна днина!...

Як-же инакше тепер уложить ся житє для неї! Як лиш спродасть підприємство, справить весілє й пічне ся для неї нове житє.

Нарешті зачула на сходах хід свойого брата й підбігла йому на зустріч.

— Карле! Мій дорогий братчику! — кликнула із радости, кидаючись йому в обійми. — Як-же я радію, що ти прибув!

— Що-ж ти виробляєш якісь дурниці, дорога Ґусто! — з усмішкою промовив прибуваючий. — Бачу, ти ще бавиш ся в любов, моя стара, а із нас ніхто і не прочував того!

Раджу тобі однак, дорога моя ,щоб сим разом вибрала що красшого, бо небіщик, нехай там його Бог за се не скарає, не дав тобі раюваня на землї!

Пані Гелтлайн силою видерла ся із його обіймів та потягнула за собою до кімнати.

— Отсе, мій коханий Карле, є пан Байтін, мій наречений! — представляла Волдінґа.

Волдінґ поблід й жахливо подав ся взад. Чесний столяр, видно, також попав не влад, бо кликнув:

— Що до чорта! Та се той клятий Волдінґ, що перед роком обікрав мене в Монахії та пропав без сліду!

Ґусто! — звернув ся до сестри — і за того шубравця ти хочеш віддати ся?

РОЗДІЛ CLXXX.

БЕЗНАДІЙНА БУДУЧНІСТЬ.

Мистер Гортон поїхав у місто дечого купити, а Меґґі остала в готелю, бо на дворі було якось непривітливо.

Нараз постукано в двері і на візване дівчини Гартман увійшов в кімнату.

Меґґі, зрадївши, кинула ся йому на шию і жура десь то в одну мить пропала.

— Кохана моя! — кликнув Гартман, весело. — Як се добре, що тебе саму застаю! Я вже давно хотів так на самоті поговорити з тобою а дотепер се було неможливе! Вибачай, що тепер, в часі неприсутности твойого батька, я сюди прийшов!

Меґґі сіла побіч свойого нареченого при вікні, і, поважно дивлячись на свойого нареченого, сказала:

— Незабаром виїзджаємо із відси Фільку і я незмірно тим радію, бо мушу тобі признати ся, що я вже таки почала тужити за вітчиною. А ще більш щасливою почуваю себе, що і ти їдеш із нами, та що від тепер вже не розлучимо ся!

Гартманове лице посумніло.

— Меґґі — сказав він схвильований — ти так добра для мене! Часами здаєть ся мені, що се зовсім незаслужене щастє мене стрічає!

Тепер бачу, що твій батько не дуже то помиляєть ся, коли противить ся нашій злуці! Бач, я бідний, наче та

церковна миш та нічого більш понад кохаюче, вірне серце, я не в силї тобі дати! Ти же є дочкою мілїонера, Меґґі... і се так сильно пригноблює мене!

Молода Американочка поважно глянула йому в лице та з докором сказала:

— Фільку, що то за сумнїви? Адже-ж ти знаєш, що менї лиш о чисту любов ходить, а тепер я-б не заміняла тебе за ніякі скарби світа!

Зітхнула і знова казала:

— О, мій найдорозший! Чого-ж ти на мене і на себе безпотрібно смуток наводиш! Чи хиба не знаєш скілько я і батько разом тобі завинили?

На що-ж би мойому батькови придав ся весь маєток, колиб одиноке дитя своє втратив? Ти мене вратував, і йому задержав при житю сей найбільший його скарб на світї! А тепер спускаєш голову і жалїєш над тим, що ти не богатий! О, Фільку, чому такими думками сум хочеш навести на мене? Приобіцяй, що вже більш нїколи не будеш згадувати про се !

Гартман глубоко зітхнув, коли однак глянув в її слезами залиті очі, не міг вже довше оперти ся а цїлуючи її руки, шепотїв:

— Так, дорога моя! Обіцяю тобі нїколи не скаржити ся на своє убожество. Бачу тепер, що я богатий, незмірно богатий! Ти, кохана моя, ти є моїм найбільшим скарбом на світї!

Його лице промінями засіяло і зникли хмаринки суму з його чола.

Вони ще так много мали розказувати собі і так живо були заняті розмовою, що навіть не чули батькового повороту.

Доперва коли мистер Гортон станув на порозї, обоє жахнули ся.

Американець, видно було, не був вдоволений із відвідин молодого чоловіка у своєї дочки, коли однак поглянув в щасливе лице дочки, вся його нехіть пропала.

Приступив до Гартмана й поздоровив його сердечнїйше, як звичайно.

Він же сїв побіч них та в трійку розмавляли про скорий від'їзд та поворот до вітчини.

— Я радби ще дістати вістку від Блюма! — сказав Гартман. — Але невідомо коли її дістану а що Меґґі так сильно тужить за рідним краєм, то красше буде, коли із виїздом не будемо зволікати!

Поглянув на Американця, що рівночасно із ним на Меґґі задивив ся.

Як вона змінила ся в сих кількох днях — думав старий — а що сталоб ся із нею, колиб я не послухав був ради доктора Гаґерса!

— О, яка-ж я щаслива! — кликнула Меґґі, присуваючись до нареченого.

Мистер Гортон троха посумнів.

— Маю надію, що справа з мистром Бейкером уложить ся так, що всї будемо вдоволені! — сказав він, звертаючись до Гартмана. — А пригадую вам, що я згодив ся на ваше подруже під услівєм, що мистер Бейкер звільнить мене від слова, яке я йому дав щодо злуки Меґґі із його сином.

— О, мистер Бейкер не буде мав нічого проти того, коли дізнаєть ся, що я лиш із моїм Фільком можу бути щасливою — кликнула Меґґі впевнено. — Як би не було, а Гаррі Бейкер таки не був би чоловіком для мене і ми ніколи не булиб у згоді! Він такий впертий та безвзглядний! Старий Бейкер напевно не буде впирати ся! Та ми, батенько, вже дамо собі раду із ним!

Послїдній вечір в Прешбурзї перебули в товаристві доктора Гаґерса, що молодій парі зложив бажаня щасливого поводженя. Пращаючись, радів незмірно та, ввічливо всміхаючись, казав:

— Се мій найбільший тріюмф в лїкарській штуцї та одиноке в свойому родї вилїчене недужої! Дальшу опіку над нею відступаю панови Гартманови а вірю, що хора на сьому добре вийде і незабаром зовсїм виздоровіє!

Всї весело сміяли ся а старий Гортон сердечно стиснув руку лїкаря, якому стільки много завдячував.

Другого дня вони втрійку вибрали ся до Америки.

Гартман був сильно схвильований. Очевидно, йому було тяжко оставляти вітчину, куди не знати чи ще коли поверне.

— — — — — — — — — —

Їхня подорож пройшла щасливо та спокійно, за виїмком хиба одної морської бурі, що однак пройшла не зробивши великого знищеня.

Коли висїли на беріг в Ню Йорку і Гартман вперве вступив на чужу землю, він глянув на свою кохану а його погляд наче говорив:

„Твоя вітчина від тепер є також моєю! На все вже остану з тобою, бо лиш з тобою можу щастя зазнати!"

В Шікаґо, де мистер Гортон мав свою фабрику і стало замешкував, урядники фабрики і робітники приняли їх дуже радісно.

Старий Американець почував себе щасливим, що остаточно був вже в дома та після тої подорожі прийшов до переконаня, що в світї гарно, але в дома таки найкрасше.

Для Гартмана втвирав ся инший, зовсїм незнаний йому світ. Коли його мистер Гортон обводив по фабрицї, що до нього та спільника Бейкера належала, Гартман вельми чудував ся, бо так великих підприємств нїколи ще не бачив. Тодї доперва пізнав як богатим є мистер Гортон і зовсїм не брав йому за зле того, що здержував ся із признанем своєї дочки йому. Бо і що-ж міг їй дати в заміну, коли вона в такому богацтві та роскошах зросла?!...

Меґґі добачила ту хмаринку на його чолї та відчула, що се непевність що до будучности та страх що до висліду розмови між її батьком та Бейкером були того причиною.

Старий Бейкер вже рідко заходив до фабрики, де заступав його син Гаррі.

Виїхав на кілька днів із Шікаґо і тому нї Гортон, нї його дочка ще не бачили ся із ним. За те із тим більшою нетерплячкою вижидали його.

Зараз другої днини після приїзду, Гортон рішив ся відвідати старого приятеля в його віллї і там цїлу ту прикру справу поладнати.

Старий друзяка приймив його вельми сердечно і розпитував про всї подробицї подорожі.

Остаточно мистер Гортон звернув балачку на Меґґі та розказував про все, що прийшлось їм перебути, дальше згадав про хоробу та лїченє у Прешбурґу.

— І се, мій друже — попри те, що я таки хотів з тобою бачитись — є головною причиною моїх сьогоднішніх відвідин! — додав, тяжко зітхнувши. — Щиро і отверто розкажу тобі все, що стало ся, а піймеш, що мені тепер лиш о житє та щастє моєї дитини ходить. Я певний того, що Меґґі не буде щасливою, коли не піде за покликом свойого серця, а після уложеної згоди вийде за твойого сина!

Я вірю, що й ти не схочеш, щоб я змушував її до того супружества а для твойого сина також буде красше, коли звільнить її від даного слова, замісць, брати її без щирої любови!

Холодне лице Бейкера задрожало а його око допитливо спочало на лиці свойого спільника.

— Гм, гм — воркнув нерадо, погладжуючи свою бороду — се дуже немила історія. коханий Гортоне! Я числив, що тепер вже напевно відбудуть ся заручини молодої пари і остаточно також із підприємством дійдемо до ладу.

— Але-ж Бейкер, ти хиба розумієш, що ся справа залежить виключно від згоди наших дітий! Коли-б Меґґі вернула була із незміненим серцем, я радо бувби їх поблагословив а признати мушу, що се булоб мені більше по нутру, чим получене Меґґі із тим убогим Німцем! Але помимо моєї волі, мушу пристати на її бажанє, бо передовсім о її власне щастє мені ходить! Бачу вже тепер, що не все можна мати так, як того бажаєть ся!

Не легко прийшло мені відступити від попередних моїх намірів, але я бачив, що від того рішеня залежить здоровлє і щастє моєї дитини .

Маю надію, мій старий друже, що признаєш конечність мойого поведеня, коли спокійно над тим подумаєш! Поговори про се із Гаррім та подай мені до відома про своє рішенє.

Наразї вважаю, що мене ще вяже дане слово, але думаю, що самий признаєш, що силуване супружество не принеслоби благословеня!

Та, видно було, мистер Бейкер був зовсім иншої думки, а стиск його руки анї в части не був так сердечний, як при стрічі.

Після Гортонового виходу, старий Бейкер почав вганяти по кімнаті.

— Того ще потреба було! — воркотів самий до себе. — Гаррі такий легкодушний хлопчище, і стільки гроший протрачує, що того мені аж за много. Колиб оженив ся із Меґґі вона-б його здорово взяла під свій ходак, а того йому саме й треба. Тяжко відповіднійшої жінки для нього знайти!

— Вперто буду стояв при нашій угоді та не звільню Гортона від даного мені слова! — додав рішучим голосом. — Булоб се дурнотою із моєї сторони, колиб я хотів відступити. Тут ходить о сина і я-б був послідним бовваном, колиб не зважав на власну користь у тому.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Коли мистер Гортон вернув домів, вибігла напроти Меґґі. Аж дух їй заперло в грудях із хвильованя, але тільки раз глянувши в сумне батькове лице, знала, що справа пішла не по їхній думці.

— Се тверда голова, той Бейкер! — воркнув Гортон з гнївом. — Я прочував, що він не схоче уступити і мене від слова не звільнить. Але не беру йому того за зле, що не хоче добровільно випустити так доброї нагоди для свойого сина! — додав півголосом.

Меґґі тремтяча й збіліла приступила до свойого батька.

— Мій Боже, чи задля Бейкерової впертости я маю ціле житє бути нещасливою? — зойкнула з болю. — Чейже він не може мене присилувати до супружества без любови! Нехай він остаточно робить, що самий хоче, а я свойого Філька таки не оставлю!

Мистер Гортон зітхнув глубоко, а Меґґі звернула ся до Гартмана, що тою вісткою зажурив ся. Він зовсім не сумнївав ся в те, що їх ще велика боротьба чекає.

Другої днини вернув також Гаррі Бейкер і зараз таки відвідав старого Гортона.

Так Меґґі, як і Гартман, були тоді в дома, а Меґґі аж задрожала на вид молодого чоловіка, якого вперве, після так довгого часу, побачила. Змінив ся не до пізнаня а так свіже давнійше його лице, було бліде та знищене. Його

очі світили непривітливим вогнем, а цілий його вигляд був немилий та якось відпихаючий.

Гаррі підійшов до Меґґі та поводив ся так, немов би вже був її нареченим.

В кілька днів пізнійше мистер Гортон знова поїхав до старого Бейкера, щоб від нього дечого дізнати ся.

Мистер Бейкер приймив його досить холодно і спитав про Меґґі.

— Дивує мене, що дотепер ти ще не потрудив ся, щоб дочки своєї сюди привести, Гортон. Гаррі прямо у захваті, а думаю, час би вже наших молодих заручити.

Гортон із жахом глянув на свого спільника.

— Але-ж я тобі вже говорив про се, що Меґґі буде нещасливою коли не вийде за Гартмана. Кохає його понад власне житє! А хиба не можеш жадати від мене, щоб я силою своє дитя на власну думку наводив. Будь же розважний, старий друже! З сього нам не буде добра, коли тих двоє кохаючих ся силою розлучимо!

Мистер Бейкер із повагою випрямив ся і холодно сказав:

— Що мене той Німець обходить? У мене на оці лиш щастє мойого сина! Перед своїм від'їздом ти словом мене запевнив, що свою дочку ти призначив Гаррому, та вважаєш, що наші діти належуть одно другому!

Тепер же вертаєш із якимсь незнаним заволокою, котрому й дитя своє хочеш повірити, та жадаєш, щоб Гаррі відступив тому голодранцеви першеньство!

Не дивуй ся, Гортоне, що я обурений і не бери мені за зле, що не думаю від свойого відступити!

Гортон став неспокійний.

— Знаю, що тобі лиш о посаг ходить! — кликнув він з гнівом. — Адже-ж чимало тут вродливих і молодих дівчат, а Гаррі, остаточно, не так то уже залюблений в моїй дочці! Бачу, се звичайний тільки бизнес із твоєї сторони!

Бейкер дуже то образив ся. Випрямив ся поважно і старого свойого друга змірив гнївливим поглядом.

— Думай собі, що хочеш! — відпер холодно. — Я остаю при свойому, а тебе прошу полагодити всякі формальности.

Гортон встав. Він весь тряс ся зі злости і хрипливим голосом кликнув:

— Побачимо, хто на свойому поставить! Тепер на таку злуку я не позволю! Прийди до розуму і добре роздумай!

Схвильований до глубини душі Гортон вернув домів, а коли Меґґі дізнала ся від нього, що Бейкер ніяк не хоче від свойого відступити, вона тяжко заридала...

Колиб мистер Гортон не був так переймив ся журбсю про будуччину дочки, бувби доглянув, що в його фабриці панував великий несупокій та заколот. Доперва в день виплати побачив ,що його робітники збирали ся гуртками. Стрінувши одного із урядників, спитав яка сьому причина.

— Люди невдоволені — відпер той — хотять підвижки платні та грозять страйком. Ще сьогодня дізнаємо ся про їхні домаганя.

Очі Гортона блиснули вогнем. Він не був чоловіком, що дав би із себе щонебудь силою видусити. Пішов у свою канцелярію і ждав того, що мало прийти.

Гаррі, син його спільника, в послідних часах працював більш дбайливо для підприємства, чим дотепер і сим способом, здаєть ся, хотів перемогти непорозуміне між обома старими спільниками. Він зараз увійшов в Гортонове бюро і розповів йому про несупокій, що настав між робітниками.

Дав ся чути стук у двері а за хвилю на порозі стануло пятьох представників, вибраних загалом робітників.

Гортон хмарно глянув на них і спитав чого бажають.

Їхній провідник короткими словами представив сумне положене робітників, тяжку їхню працю, а мале винагороджене ,що їм не виставало навіть на найважнійші потреби житя.

Коли скінчив, мистер Гортон через хвилю мовчки вдивляв ся вперед себе, відтак рішучо і поважно сказав:

— Не можу сповнити ваших домагань, бо не вважаю їх оправданими.

Перед шести місяцями, я самий, із власної волі, підвисшив вам платню, а се все, що я міг для вас вчинити! Нїщо більше не є в моїй силї вчинити, а й се, остаточно,

ні на що не придалоб ся, бо в короткому часі ви знова прийшли би із новими домаганями.

Йдіть та скажіть товаришам вашим, що на ваші домаганя не годжу ся!

Робітники відійшли, а мистер Гортон заложив руки на плечі і задуманий ходив по кімнаті, зовсім не зважаючи на те, що Гаррі був ще в його бюрі.

Коли по часі вернув домів, Меґґі схвильована вибігла йому напроти і сказала, що робітники відійшли із гнівом та затиснені кулаки підносили до вікон мешканя.

— Нехай же будуть осторожні! — воркнув Гортон із гнівом. — Що раз то нові домаганя ставлять — самі вже не знають, чого хотять!

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

В понеділок рано хоч робітники прийшли в звичайну пору, однак остали на подвірю і знова вислали своїх заступників із запитом до управителя фабрики, чи їхні жаданя принято.

Коли Гортон дав противну відповідь, вони освідчили, що дальше не будуть робити.

Положенє було прикре і Гортон ні про що друге і не думав.

Тільки, що приймили більші замовленя, які мали викінчити в можливо найскоршому часі, а тут прийшов страйк робітників, зовсім не в пору, і міг спричинити великі втрати.

Старали ся дістати нових робітників, але надармо.

Машини стояли бездільно.

Фабрику мусіли заперти.

Справа супружества Меґґі зійшла на друге місце.

Бачивши захмарене чоло батькове Меґґі не важилась пригадувати своєї справи.

В тих тяжких часах Гартман був Гортонови у великій пригоді.

Він всім цікавив ся спокійно вислухував скарг старого й самий нераз дещо радив, хоч незначно й осторожно ставав по стороні робітників.

Розвідав добре про платню робітників та пізнав, що, в порівнаню до їхньої праці, була дуже низькою. Тому

старав ся переконати будучого тестя, що жаданя робітників є зовсім оправдані.

Та Американець вперто стояв при свойому і Гартман не міг його намовити до уступок.

Страйк продовжав ся.

Кождого дня робітники проходили довгими рядами попри фабрику і в голос вигукували проклони на богатих властителів.

Для Гортона був се вельми прикрий час. За те його спільник, старий Бейкер, нічим не журив ся, а однак, подібно як Гортон, був противний жаданям робітників.

Одної днини, коли Гортона не була в дома, Меґґі побачила наближаючий ся похід робітників, яких ряди збільшили товариші із других фабрик.

Вона жахнула ся і кликнула Гартмана. В поставі робітників було щось грізного.

— Ах, коби хоч батько уступили їм! Я би дуже хотіла, щоб те все по доброму закінчити, тимбільше що й ти кажеш, що їхні домаганя є справедливі.

Добачила, що і Гартман із кождим днем ставав сумнійший та задумливий та перед нею тільки надрабляв штучною веселістю, щоб із своєю журою не зрадити ся.

В задумі і не доглянула, що вже зовсім стемніло і не думала навіть про се, що сама, із кількома лиш слугами остала в дома.

Коли-б була глянула в долину, у садок, булаб завважила ховаючі ся поза деревами темні постаті, що підкрадали ся під хату, а тоді знова пропадали на бічних стежках.

Забула позвонити, щоб їй подали світло, а думала лиш про будучність, потішаючи себе надією, що їхня любов чейже колись мусить побідити і все на доброму скінчить ся.

Нараз схопилась із місця — почула побіч себе як щось тріщало. Відвернула ся й побачила, що покій повний диму.

— Що-б се було? — подумала й кинулась до дверий, які застала замкнені. Потягнула за дзвінок, але той не відозвав ся...

Серце зі страху перестало ковтати.

— Що мало би се означати? Чому ніхто не приходить? Чи вона сама остала?

Дим із кождою хвилиною збільшав ся і наповняв кімнату. Обняло її страшне прочутє — в дома счинив ся вогонь!

Із її уст вихопив ся жахливий крик. Батько ще не вернув, Гартмана також не було в дома.

Була сама — ні звідки не могла ждати помочі. Прибігла до вікна, й почала кликати помочі.

Нараз почула під вікном голосний, злобний сміх. Із жаху крикнула:

— Всемогучий Боже! Чи се робітники вогонь підложили?... Помочі! Ратуйте!..

РОЗДІЛ CLXXXI.

НА ВІКИ ПОЛУЧЕНІ.

Новоженці, Блюм та Ільона, наближали ся до обозу циганів. Але поки ще вийшли із ліса, Блюм пригорнув свою жіночку до серця та горячо поцілував її.

— Ти вже моя на віки! — шепотів зворушеним голосом. — Задля мене ти відказалась богацтва та роскоший і того я тобі ніколи не забуду, дорога, кохана моя!

До кінця мойого житя буду тобі вдячний, Ільоно! Ти будеш моїм скарбом та моєю святістю! Буду тебе стеріг перед всякою небезпекою і дорогу твойого житя стелитиму цвітками.

Зроблю все, що лиш буде в моїй силї, щоб ти ніколи не мала причини жалїти своєї жертви і буду старав ся тебе вщасливити так, як лиш чоловік другого чоловіка може вщасливити.

Ільона крізь слези гляділа на нього.

— Чи я вже не є щасливою, мій коханий! Адже-ж ти є моїм найбільшим скарбом на землї! О, Роберте, Роберте! Я-б ніколи була і не подумала, що в так чудесний

спосіб зможу тебе ще віднайти і так щасливою буду з тобою!

Тепер, я-б ні з ким не заміняла ся. Свойого щастя я прямо не в силї піймити. Воно так і опяняє мене!

Мовчки пригорнув свою жінку до серця і сцїлував слези із її очий.

Час якийсь обоє мовчали. Їх обняло любе почуванє, та прямо слів їм не ставало, щоб висказати те, що відчували. Аж остаточно Блюм отямив ся і сказав:

— Ходи, моя кохана! Мусимо спішити до тих, до яких належимо! Вони вже певно нетерпеливо нас вижидають!

Взяв її за руку та з лїса вивів на вільне місце, звідки їх привитали обозні вогнї, наче ті весїльні лямпади.

Тільки що доглянули їх цигани, а вже, в голос вигукуючи, вийшли їм на зустріч. Вони-ж бо знали, про їхнє звінчанє.

— Вони йдуть, вони йдуть! — кликали зі всїх сторін та стрункі цигани та циганчуки окружили свойого провідника та вродливу його жіночку.

Від лїса та гір вертав гомін їхнїх вигуків.

— Ел'єн! Нехай жиє наш вожд із своєю молодою жіночкою!

Гукаючи витягали до них свої сонцем обсмалені руки. Молодїж стрічала із радістю, а старшим слези в очах ставали. Вони-ж бо знали скілько то горя та мук вони зазнали, поки прийшло до тої радісної хвилї.

Сей вечір обходили цигани вельми святочно при світлі смолоскипів та обозних вогниск, від яких аж небо заняло ся луною, немов би світу всьому хотїло звістити про щастє тих двоїх молодих людий.

При звуках пискливих скрипок та гуркітливих басів цигани гуляли кругом молодої пари.

Ільона та Роберт приглядали ся тому, немов у снї. Та се не була вже мрія а дїйсність, се був їх теперішнїй світ, родина і все проче.

Стрункий мущина ще сильнїйше стиснув руку своєї коханої жіночки, а його блискучі очі шукали її зіниць. Стрінувшись, обоє тужними очима глядїли в лїс, в сторону, ізвідки прибули.

Духом зустріли бліде лице ґрафині, вихиленої крізь вікно та слезами залиті її очі, звернені в сторону ліса.

Коли ше верне коханий її син? Чому так скоро втратила його, не натішившись після так довгого оплакуваня його?...

Бідненька, опущена мамочко! Не ви одні в розпуці, не ви одні ридаєте!...

Позад неї стоїть високий, старший вже мущина, якого неспокійний погляд спочиває на коханій женщині.

Ся година рішила про будучність тих двоїх людий. В батькови віднайденого свойого сина ґрафиня Евгенія мала знайти підпору на старші літа, а в його дочці Дорі, кохану свою дочку.

Була надія, що окружене любовю Алберта Гільмера і опікою його дочки, зранене материнське серце ґрафині загоїть ся й до нового спокійного житя приспособить ся.

— — — — — — — — — —.

— — — — — — — — — —

— Чи думаєш про свою мамочку, Роберте? — спитала Ільона, відгадуючи його думки та сердечно пригортаючись до нього.

Роберт глянув їй глубоко в очі. В сій хвилї він дійсно тужив за матірю, але один погляд в сіяючі очі коханої жінки, один погляд на вірних своїх товаришів, що так радо йому підлягали, знова вернув йому рівновагу духа.

Що-раз веселійше ніс ся спів циганів, що вино попивали за здоровлє молодих.

Дївчата крутили ся коло молодої жіночки, вплїтаючи їй в золоті кучері барвні стяжки та ріжну прислугу віддаючи а мущини горнули ся до свойого провідника та розказували йому про перебуті пригоди, думками вже стрічаючи нові.

Блюмові очі блискали відвагою. В таких хвилях він відчував, що має те, що саме любить!

Не диво — він же зріс в таких відносинах!...

Незабаром однак знова вернув думками в родинний замок й мимохіть бадьоро випрямив ся.

Вхопив за чарку із вином, а піднявши до уст, кликнув звучним голосом:

— Хай живе, що кохаємо!

Хай живе будуччина, в яку відважно споглядаємо!

Вихилив чарку до дна а тоді кинув її у вогонь. Він сміяв ся а цигани із ним, так що великий гамір счинив ся.

Коли-ж троха вспокоїло ся, Блюм відозвав ся:

— Ми безприютні цигани, а однак хоч безнастанно волочимо ся по світу, то в нашому гурті чуємо ся щасливими.

Бачите, мої братя, я знайшов свою матір, що через стільки літ мою смерть оплакувала, знайшов сталий захист у рідній хаті, а однак все те оставив... задля вас.

Що я се зробив і як вдоволений чоловік знова між вас вернув... завдячуєте лиш моїй жені.

Правда, я й так був би між вас вернув, бо до сього був присягою звязаний, однак моє серце осталоб було при матері та Ільоні.

Тому однак, що вона стала моєю жінкою, та сюди поміж вас прибула, то й мене тут з цілим серцем і душею між собою бачите.

Я горджу ся тим, що можу бути провідником вашим.

— Ел'єн! Нехай жиє Ільона! — понесли ся оклики, і поки ще молода жінка могла отямити ся, окружили її цигани, та по руках цілували й благословили.

Блюм взяв Ільону за руку та вивів із гурту гукаючого народу і завів у своє шатро, яке цигани галузками соснини прибрали.

Поволи затихло в обозі, вогнища одно за другим погасати стали.

Все в округ заснуло сном справедливих.

Повіяв легесенкиий вітрець а зірки ясно миготіли, немов то раділи щастєм кохаючої ся пари, що від тепер вже на ціле житє мала до себе належати.

— — — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

В кілька днів пізнійше цигани почали вибирати ся у світ далекий.

Не малою се жертвою було для молодят виїздити далеко від своїх коханих родичів та другів.

З розсмислом не пішли до замку, щоб пращаючись не спричинити ще більше горя нещасній ґрафині. Лиш Дора вечером явила ся в обозі, щоб ще кілька хвилин перебути разом з Ільоною та Робертом.